

MACIEJ SZCZUROWSKI ▶

Polityka bezpieczeństwa energetycznego Chińskiej Republiki Ludowej

Chińska Republika Ludowa przez wiele lat była samowystarczalna w zakresie zaspokajania swoich potrzeb na energię. Jeszcze na przełomie lat 80. i 90. XX w. zajmowała znaczące miejsce wśród eksporterów ropy naftowej. Pod koniec minionego wieku sytuacja energetyczna Chin zaczęła gwałtownie zmieniać się, z eksportera przerodziły się w importera surowców energetycznych. Obecnie ilość ropy sprowadzanej z zagranicy przeważa nad krajową produkcją, a ChRL zajmuje pod względem importu trzecie miejsce w świecie po USA i Japonii.

Zużycie ropy naftowej przez Chiny kształtuje się na poziomie około 9 mln baryłek dziennie, co stawia ją na drugim miejscu w świecie po Stanach Zjednoczonych. Z kalkulacji, jakie U.S. Energy Information Administration (EIA) sporządziła do 2030 r., wynika, że popyt na nośniki energii w Chinach osiągnie ponaddziesięciokrotny wzrost, a import samej ropy naftowej wzrośnie o 960% względem stanu obecnego¹. Będzie to związane nie tylko z dobrą koniunkturą w gospodarce, ale potrzebami społecznymi, głównie w zakresie konsumpcji, np. wzrośnie znacząco ilość samochodów.

Gaz ziemny nie należał dotychczas do głównych źródeł energii w ChRL. Jednak w ostatnich latach udział tego nośnika wzrasta w sposób znaczący. Obecnie, większość gazu trafia do chińskiego sektora przemysłu, jednak w niedalekiej przyszłości będzie on dominować w sferze gospodarstw do-

¹ <http://www.eia.gov/> (dostęp 17.01.2013).

mowych, w przemyśle i usługach, podobnie jak ma to miejsce w większości rozwiniętych państwach świata. Jak prognozuje EIA, w drugiej i trzeciej dekadzie XXI w. popyt na gaz w Państwie Środka ma wzrastać o 4,5% rocznie. Szczególnie wzrasta popyt na liquefied natural gas (LNG) – gaz ziemny w postaci ciekłej.

Chińskie zapotrzebowanie na energię znajduje swoje przełożenie na relacje tego mocarstwa i innymi krajami, a tym samym wpływa na stan stosunków międzynarodowych. Istotną rolę odgrywają również kwestie związane z bezpieczeństwem pozyskiwania surowców energetycznych. Szlaki morskie, którymi obecnie dostarczana jest w większości do Chin ropa z Bliskiego Wschodu i Ameryki Południowej, patrolowane są przez siły morskie USA. Godzi to w ambicje Pekinu, chcącego odgrywać rolę mocarstwa światowego, w związku z czym zapoczątkowany został program znacznego zwiększenia obecności floty chińskiej na wodach Morza Południowochińskiego i Oceanu Indyjskiego. Wzrastające zapotrzebowanie Chin na energię już doprowadza do bezpośredniej rywalizacji o źródła energii zarówno ze Stanami Zjednoczonymi, jak i państwami Europy Zachodniej. Znaczący temat są zdania, że wyczerpujące się złoża ropy naftowej doprowadzą w przyszłości do konfliktu nie tylko pomiędzy USA a ChRL, ale do tego grona mogą dołączyć: Unia Europejska, Japonia, Brazylia i Indie.

Przyjęta przez władze chińskie strategia energetyczna na najbliższe lata obejmuje przede wszystkim działania zmierzające do zreformowania krajowego sektora energetycznego, głównie poprzez wzrost efektywności energetycznej systemu krajowego, rozbudowę sieci gazociągów i ropociągów oraz stworzenie systemu instytucji odpowiedzialnych za politykę energetyczną². Jednocześnie należy odnotować intensywne działania zmierzające do wprowadzenia dywersyfikacji kierunków importu energii oraz rodzajów energii.

Podstawowym surowcem dla chińskiej gospodarki pozostaje węgiel, którego udział w ogólnym zużyciu energii stanowi obecnie około 60%, przy 25% ropy naftowej, 8% – hydroenergii i 6% gazu ziemnego. Chiny planują przede wszystkim zwiększenie udziału energii pobieranej ze źródeł odnawialnych, głównie hydroenergetycznych, energii solarnej i wiatrowej.

---

² J. Fenby, *Chiny. Upadek i narodziny wielkiej potęgi*, Kraków 2009, s. 896.

Coraz większą rolę w chińskiej gospodarce odgrywać będzie energetyka jądrowa, obecnie dostarczająca około 2% krajowej energii³. W najbliższych latach Chińczycy planują wybudowanie ponad 50 elektrowni atomowych. Głównym dostawcą paliwa dla tych elektrowni będzie Kazachstan, na terytorium którego znajduje się 17% światowych rezerw uranu⁴.

Funkcjonowanie chińskiej gospodarki w oparciu o paliwa kopalne rzuca na stan środowiska naturalnego. ChRL jest drugim na świecie po USA emitentem dwutlenku węgla, a pierwszym dwutlenku siarki. *Energy Mix*, chińska strategia wyznaczająca poziom zużycia trzech głównych paliw, zakłada stopniowe odchodzenie od węgla kamiennego na rzecz gazu ziemnego i ropy. Przy czym planuje się, że korzystanie z gazu będzie wzrastać najszybciej. Wynika to z możliwości eksportowych z państw sąsiedzkich oraz odkrytych niedawno olbrzymich złóż krajowych.

Rosnąca zależność od dostaw surowców z zagranicy, przyczyniła się do zainteresowania chińskich państwowych spółek eksploatacją złóż ropy i gazu poza granicami kraju. Politykę wzmożonej aktywności chińskich przedsiębiorstw naftowych, głównie na rynkach Bliskiego Wschodu, Afryki i Azji Centralnej nazwano *zou chu qu*, co należy rozumieć jako „wychodzenie na zewnątrz”⁵.

Trzy główne kierunki polityki *zou chu qu* dotyczą: wzrostu aktywności rodzimych firm naftowych za granicą, początkowo w regionie Azji Południowo-Wschodniej, a po wstąpieniu Chin w 2001 roku do Światowej Organizacji Handlu (World Trade Organization, WTO), ekspansywny rozwój działalności chińskich podmiotów na Bliskim Wschodzie i w Afryce; kolejnym kierunkiem działalności chińskich przedsiębiorstw jest wkroczenie na rynki energetyczne tych państw – eksporterów ropy naftowej i gazu ziemnego, z których wycofały się spółki amerykańskie i europejskie. Przykładem jest tu Sudan, Iran czy Wenezuela; wreszcie uznano, że domi-

---

³ <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/China/Background.html> (dostęp 10.01.2013).

⁴ *Strategiczne porozumienie kazasko-chińskie o współpracy nuklearnej*, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/tydzien-na-wschodzie/2008-11-19/strategiczne-porozumienie-kazasko-chinskie-o-wspolpracy-n> (dostęp 16.01.2013).

⁵ O. Wojciechowska, *Charakterystyka chińskich inwestycji za granicą*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Departament Azji i Pacyfiku, http://www.azjapacyfik.pl/_vault/_article_files/1268.pdf (dostęp 17.01.2013).

nującym regionem działalności chińskich przedsiębiorstw naftowych będzie Bliski Wschód i Afryka.

Dążąc do dywersyfikacji, korzystania z wielu dostawców ropy naftowej i gazu ziemnego, Chiny prowadzą aktywną politykę na Bliskim Wschodzie, w Afryce, Azji Centralnej oraz ostatnio także w Ameryce Południowej. Z uwagi na tradycje współpracy i bogate rezerwy ropy naftowej, najatrakcyjniejszym partnerem dla ChRL jest region Bliskiego Wschodu⁶. Kooperacja opiera się tu na powołanym w 2004 r. Chińsko-Arabskim Forum Współpracy i Umowie Ramowej między Chinami i Radą Współpracy Państw Zatoki.

W coraz większym stopniu Chiny importują ropę naftową i gaz ziemny z Afryki. Ostatnio wręcz mówi się o „chińskim naftowym safari w Afryce”⁷. Chińczycy prognozują, że w niedługim okresie czasu większość państw afrykańskich osiągnie stabilność polityczną, co będzie skutkowało wzrostem ich potencjału gospodarczego, a w konsekwencji Afryka będzie odgrywać coraz ważniejszą rolę w światowej polityce⁸. Następuje niespotykana dynamika we wzajemnych relacjach CHRL i państw afrykańskich. W 1999 r. obroty handlowe Chin z Czarnym Lądem wyniosły 2 mld USD, natomiast w 2008 r. osiągnęły już ponad 100 mld USD.

Afryka stała się terenem wojny w sferze gospodarki energetycznej. Chińczycy wypierają zachodnie koncerny naftowe i zajmują ich miejsca w Nigerii, Angoli, Algierii czy Sudanie, przejęli eksplorację dna morskiego u zachodnich wybrzeży Afryki równikowej. ChRL ze swoimi możliwościami finansowymi doskonale wpisuje się w afrykańskie potrzeby inwestycyjne wynikające z zaniedbań gospodarczych⁹. W odróżnieniu od Stanów Zjednoczonych czy państw Europy Zachodniej Chiny nie stawiają afrykańskim partnerom żadnych warunków. Nie uzależniają pomocy i zawarcia umów biznesowych od wdrażania określonych reform politycznych

---

⁶ H. Obeidat, *Wyznaczniki polityki zagranicznej Chin wobec krajów Zatoki Perskiej*, [w:] *Chiny supermocarstwem XXI wieku? Rozważania na temat polityki i gospodarki Państwa Środka*, red. J. Marszałek-Kawa, Toruń 2010, s. 57–58.

⁷ I. Taylor, *China's Oil Diplomacy in Africa*, „International Affairs” 2006, nr 82, s. 944.

⁸ Ibidem.

⁹ S. Naidu, M. Davies, *China Fuels its Future with Africa's Riches*, „South African Journal of International Affairs” 2007, vol. 13, s. 80.

i gospodarczych. Dominuje zasada *business is business*¹⁰. Obecność ChRL w Afryce może spowodować trwale zmiany w politycznym układzie sił na kontynencie¹¹.

Mimo aktywności w Afryce, dla Pekinu priorytetem jest współpraca z Rosją i kwestie dostępu do rosyjskiego gazu ziemnego i ropy naftowej. Poważne zbliżenie między obu mocarstwami nastąpiło w 1999 r., po interwencji NATO w Kosowie, kiedy ChRL i Rosję połączyły obawy przed wzrostem roli Stanów Zjednoczonych w świecie¹². W 2001 r. podpisano traktat o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy między Moskwą a Pekinem. Oba mocarstwa łączą wspólne interesy dotyczące polityki wewnętrznej, przede wszystkim: wspieranie wewnętrznego rozwoju i stabilności oraz walka z islamskim separatyzmem. Ze wspólnych celów o charakterze międzynarodowym na czoło wysuwa się dążenie do ograniczenia wpływów USA w Azji Centralnej¹³.

Kooperacja między ChRL a Rosją nie należy do łatwych. Większość zawieranych umów na eksport surowców ma charakter krótkoterminowy. Kolejną płaszczyzną różnicy zdań jest Szanghajska Organizacja Współpracy, w ramach której, według poglądów rosyjskich, w zakresie polityki energetycznej powinny dominować wzajemne konsultacje wszystkich państw członkowskich, z kolei Chińczycy stoją na stanowisku dwustronnych negocjacji.

Dla bezpieczeństwa energetycznego Chin coraz istotniejszego znaczenia nabiera obszar Azji Środkowej, przede wszystkim ze względu na znajdujące się tam rezerwy ropy naftowej i gazu ziemnego. Pomostem łączącym państwa tego regionu z ChRL jest wspomniana Szanghajska Organizacja Współpracy, stanowiąca swoistą przepustkę do surowcowego rezerwuaru dla chińskich przedsiębiorstw naftowych. Organizacja jest stosunkowo

---

¹⁰ M. Szczurowski, *Strategiczne cele polityki bezpieczeństwa Chińskiej Republiki Ludowej*, [w:] *Zgrożenia dla bezpieczeństwa międzynarodowego w XXI wieku. Azjatycka perspektywa*, red. J. Marszałek-Kawy, Toruń 2011, s. 105–120; I. Taylor, op.cit., s. 959.

¹¹ K. Zajączkowski, *ChRL wobec krajów Południa (na przykładzie Afryki Subsaharyjskiej). Szansa oraz zagrożenie dla międzynarodowej pozycji UE*, [w:] *Chiny – Indie. Ekonomiczne skutki rozwoju*, red. J. Kłosiński, Lublin 2008, s. 343.

¹² A. Gradziuk, *Główne problemy Chin w rozwoju strategicznego partnerstwa z Rosją*, „Biuletyn PISM”, 5.04.2007, nr 18.

¹³ Ibidem.

młodym tworem na arenie międzynarodowej – powstała w 2001 r. Obok ChRL skupia pięć państw: Kazachstan, Kirgistan, Rosję, Tadżykistan i Uzbekistan. Iran, Mongolia, Indie i Pakistan posiadają status obserwatorów, z czego dwa pierwsze państwa ubiegają się o akcesję do SCO¹⁴.

Natomiast najnowszym kierunkiem w chińskiej polityce energetycznej jest Ameryka Południowa. Zapotrzebowanie Chin na surowce naturalne oraz produkty rolne jest zgodne z dążeniami latynoamerykańskimi do dywersyfikacji swoich rynków zbytu¹⁵. Podstawą dla wzajemnej współpracy jest Forum Chin–Ameryka Łacińska, Dialog Wspólnego Rynku Chińsko-Południowoamerykańskiego¹⁶. Głównymi partnerami dla Państwa Środka są tu Brazylia, Argentyna, Wenezuela, Chile, Peru i Panama. W 2004 r. aż 49% chińskich inwestycji zagranicznych trafiło na rynek latynoamerykański¹⁷.

Najważniejszym partnerem Chin w Ameryce Południowej jest Brazylia dysponująca dużymi zasobami ropy naftowej i będąca jednocześnie rynkiem zbytu dla chińskich produktów. Kolejni partnerzy to Argentyna i Wenezuela, która nie kryje się ze szczególną przychylnością chińskim koncernom w trakcie przetargów na zarządzanie złożami naftowymi¹⁸. Niedawne odkrycie olbrzymich rezerw ropy w Naftowym Pasie Orinoko sprzyja napływowi na ten kontynent coraz większej ilości chińskich inwestycji.

Wiodącymi chińskimi przedsiębiorstwami w sektorze energetycznym są: *China National Petroleum Corporation* (CNPC), *China Petroleum & Chemical Corporation* (Sinopec) oraz *China National Offshore Oil Corporation* (CNOOC). Dwie pierwsze spółki zarządzają niemal wszystkimi lądowymi złożami ropy naftowej i gazu ziemnego. CNPC zarządza częścią zachodnią, centralną, północną i północno-wschodnią z kolei *Sinopec* południową i wschodnią. Z kolei CNOOC skupia się na złożach morskich w strefie przybrzeżnej i szelfie morskim. Przedsiębiorstwa działają na światowym rynku surowców energetycznych.

---

¹⁴ http://news.xinhuanet.com/english/2008-08/28/content_9727912.htm (dostęp 14.01.2013).

¹⁵ M. Czarnacki, *Aktywność gospodarcza i polityczna Chin i Indii w Ameryce Łacińskiej*, [w:] *Chiny – Indie...*, s. 101.

¹⁶ *Ibidem*, s. 104.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, s. 112.

Liderem branży energetycznej jest CNPC, która skupia w swoich rękach ponad 60% produkcji chińskiej ropy i 80% wydobywania gazu¹⁹. CNPC początkowo funkcjonowała w strukturach chińskiego Ministerstwa Przemysłu Paliwowego. Latem 1998 r. została zreorganizowana w samodzielne przedsiębiorstwo naftowe. Już 6 kwietnia 2000 r. spółka zadebiutowała na giełdzie nowojorskiej²⁰. Siedzibą spółki jest Pekin. Ogółem CNPC zatrudnia na całym świecie ponad 1,6 mln pracowników. Kapitał spółki wynosi ponad 110 mld USD, a roczne przychody sięgają 15 mld USD.

Konsorcjum działa głównie w sferach eksploracji i produkcji ropy oraz gazu, w przemyśle rafineryjnym i chemicznym, oraz w zakresie transportu ropy i gazu siecią rurociągów zarówno krajowych, jak i zagranicznych²¹. Strategia przedsiębiorstwa skupia się na trzech płaszczyznach: pozyskanie jak największych zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego; rozwój krajowego zużycia gazu i ropy; wzrost oddziaływania CNPC na światowe rynki energii²².

CNPC zarządza najstarszymi chińskimi złożami Daqing, polami naftowymi i złożami gazowymi położonymi na Nizinie Mandżurskiej (Liaohu, Qingshen), w obszarze Zatoki Pohaj (depresja Jizhong), Kotliny Dżungarskiej, Tarymskiej i Caidamskiej, Wyżyny Ordos, prowincji Jilin i Gansu. Ponadto CNPC prowadzi prace eksploatacyjne i eksploracyjne w około 30 państwach na całym świecie²³.

CNPC posiada także 86,29% udziałów w *PetroChina*, największym w kraju producentem i dystrybutorem ropy naftowej oraz gazu ziemnego (operator rurociągu Wschód – Zachód). Zatrudniająca około 0,5 mln pracowników, *PetroChina* jest właścicielem sieci stacji paliw, ale przede wszystkim zarządza rafineriami, w tym największą rafinerią w kraju Karamay przy granicy z Kazachstanem²⁴. Spółka powstała w końcu 1999 r.,

---

¹⁹ <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/China/Oil.html> (dostęp 10.01.2013).

²⁰ <http://www.cnpc.com.cn/en/aboutcnpc/companyprofile/history/default.htm> (dostęp 07.02.2013).

²¹ <http://www.cnpc.com.cn/en/aboutcnpc/ourbusinesses/> (dostęp 7.02.2013).

²² <http://www.cnpc.com.cn/en/aboutcnpc/companyprofile/ourstrategy/> (dostęp 07.02.2013).

²³ <http://www.cnpc.com.cn/en/cnpcworldwide/default.htm> (dostęp 7.02.2013).

²⁴ http://www.petrochina.com.cn/Ptr/About_PetroChina/Company_Profile/default.htm (dostęp 07.02.2013).

a rok później zadebiutowała na giełdzie w Nowym Jorku. Prezesem jest szef CNPC. Kapitał spółki wynosi 157 mld USD, a roczny przychód w 2008 r. wyniósł 20,4 mld USD²⁵.

Drugie wielkie konsorcjum, *Sinopec*, powstało w 2000 r. po połączeniu *China Petrochemical Corporation* z przedsiębiorstwem *China Petroleum & Chemical Corporation*²⁶. Siedziba firmy mieści się w Pekinie. *Sinopec* prowadzi prace eksploracyjne i eksploatacyjne w południowo-wschodniej części kraju, jednak dominującą dziedziną działalności spółki pozostaje rafinacja i dystrybucja paliw²⁷. Konsorcjum stanowi przykład ekspansywności chińskiej polityki zagranicznej w sferze surowcowo-energetycznej. Po przejściu szwajcarskiej spółki *Addax Petroleum*, *Sinopec* zarządza złożami w Afryce i na Bliskim Wschodzie, m.in. w Nigerii, Sudanie, Kamerunie, Gabonie i w Iraku²⁸.

China National Offshore Oil Corporation jest najstarszym z największych chińskich przedsiębiorstw branży paliwowo-energetycznej. Powstało w 1982 r. i było pierwszym chińskim konsorcjum, które eksploatowało złoża zagraniczne²⁹. Głównym obszarem działalności CNOOC są zagraniczne złoża podmorskie, ale także chińska strefa przybrzeżna. Morza: Południowochińskie i Wschodniocińskie są obszarami o olbrzymich rezerwach ropy naftowej i gazu ziemnego³⁰. Aktywność firmy za granicą obejmuje 12 obszarów szelfu morskiego, u wybrzeży: Australii, Indonezji, Kambodży, Birmy, Kataru, Nigerii, Liberii, Gwinei Równikowej, Kenii, Kongo, Trynidadu i Tobago i obszar Zatoki Meksykańskiej³¹.

Znaczącym państwowym podmiotem w branży paliwowo-energetycznej jest również *Sinochem*. Przedsiębiorstwo powstało w 1950 r. w ramach chińskiego rozwoju przemysłu chemicznego³². Od 2002 r., kiedy to Chińczycy przejęli norweski koncern *Atlantis*, *Sinochem* notuje dużą aktyw-

²⁵ <http://en.wikipedia.org/wiki/PetroChina> (dostęp 07.02.2013).

²⁶ http://english.sinopec.com/about_sinopec/our_company/our_history/ (dostęp 07.02.2013).

²⁷ <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/China/Oil.html> (dostęp 10.01.2013).

²⁸ <http://www.addaxpetroleum.com/> (dostęp 07.02.2013).

²⁹ <http://newtest.cnooc.com.cn/yyww/gsjj/lsgj/default.shtml> (dostęp 07.02.2013).

³⁰ <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/China/Oil.html> (dostęp 10.01.2013).

³¹ <http://www.cnooc.com.cn/encnooc/AboutUs/zygzq/Overseas/1396.shtml> (dostęp 07.02.2013).

³² <http://www.sinochem.com/tabid/638/Default.aspx> (dostęp 18.02.2013).

ność w zakresie eksploatacji i produkcji ropy naftowej głównie poza granicami kraju³³.

Great United Petroleum Corporation (GUPC) jest pierwszym chińskim niepaństwowym podmiotem branży energetycznej. Spółkę założyli w 2005 r. członkowie Chińskiej Izby Handlu Przemysłu Naftowego³⁴. Głównymi obszarami działalności GUPC są: eksploracja, eksploatacja, sprzedaż ropy naftowej i gazu ziemnego. Na razie odbywa się to w ramach współpracy z CNPC w państwach środkowoazjatyckich. Największe zyski GUPC czerpie z sprzedaży paliw. Firma posiada około 100 własnych stacji paliw, a strategia rozwoju zakłada utworzenie lub przejęcie kolejnych 2 tys.³⁵

Jednym z priorytetów władz chińskich na najbliższe lata jest rozbudowa *Strategic Petroleum Reserves* (SPR). System ma stanowić zabezpieczenie na okoliczność przerw w dostawach ropy naftowej i gazu ziemnego. Władze w Pekinie podkreślają, że jest ważnym elementem w zakresie neutralizacji zagrożeń dla bezpieczeństwa energetycznego. ChRL, w odróżnieniu do innych państw importerów, zaczęła rozbudowę SPR stosunkowo niedawno bo w 2007 r., mimo że sama idea pojawiła się jeszcze w latach 90. ubiegłego wieku.

W polityce energetycznej Pekinu ważną kwestię stanowi zabezpieczenie transportu ropy i gazu z państw eksportujących do Chin. Z Azji Centralnej, a także z Rosji, które leżą w bezpośrednim sąsiedztwie z Państwem Środka, transport ropy naftowej oraz gazu ziemnego odbywa się w zasadzie drogą lądową, między innymi ropociągiem z Kazachstanu, gazociągiem Turkmenistan – Uzbekistan – Kazachstan – ChRL. W przyszłości będą temu służyć również inne magistrale przesyłowe, w tym planowane: ropociąg ze Skoworodino do Daqing oraz gazociągi z Zachodniej Syberii, ze złóż Kowykta i z Sachalina. Natomiast pozostałe dostawy nośników energii odbywają się drogą morską.

Głównym eksporterem ropy naftowej jest region Bliskiego Wschodu, co determinuje wzrost znaczenia floty transportowej dla bezpieczeństwa energetycznego ChRL. W 2005 r. zaledwie 9% wszystkich statków, którymi transportowana była ropa i gaz do Chin, stanowiło własność Państwa

---

³³ <http://www.sinochem.com/english/tabid/639/Default.aspx> (dostęp 18.02.2013).

³⁴ <http://www.gupc.net/english/about.asp> (dostęp 18.02.2013).

³⁵ http://www.gupc.net/english/ohter_show.asp?id=696 (dostęp 18.05.2010).

Środka. Jednym z głównych wyzwań rządu chińskiego było jak najszybsze zbudowanie własnej floty transportowej. W efekcie od 2010 r., 40%–50% importowanej ropy i gazu jest transportowane przez chińskie tankowce. Chińczycy zakładają, że do 2020 r. wskaźnik ten ma wzrosnąć do 60%–70%.

W ramach realizowanej strategii zabezpieczenia transportu ropy i gazu, Chiny rozpoczęły budowę portów na Oceanie Indyjskim, nazywaną barwnie „sznurem pereł”. Przewiduje się wybudowanie trzech zakotwiczeń w Gwadarze w Pakistanie, w Hambantota na Sri Lance i w Sittwe w Mjanmarze³⁶. Byłyby to porty nie tylko dla floty handlowej, ale również dla okrętów i łodzi podwodnych chińskiej marynarki wojennej, których zadaniem jest ochrona chińskich morskich szlaków komunikacyjnych.

Chiny były i pozostają strategicznym i militarnym sojusznikiem Pakistanu przez ostatnie 50 lat. To ChRL m.in. przekazała Pakistanowi plany budowy bomby atomowej w 1984 r. i następnie współpracowała z Pakistanem przy jej budowie. Chiny również pomagały Pakistanowi w budowie cywilnego reaktora jądrowego i wstępnie zadeklarowały pomoc w zaprojektowaniu i budowie dużej zapory na rzece Indus. Z kolei Pakistan, rewanżując się m.in. dostarczając Chinom części amerykańskich samolotów bojowych F-16 i inne „trofea” wojenne³⁷. Wzajemna współpraca obu państw wynika przede wszystkim z rywalizacji z wielkim sąsiadem jakim są Indie.

Pakistan i Chiny wspólnie budują port w pobliżu miejscowości Gwadar u wybrzeży Morza Arabskiego w pakistańskiej prowincji Beludżystan. Strategiczne znaczenie portu wynika z jego położenia. Gwadar znajduje się 400 km od Cieśniny Ormuz, miejsca o wyjątkowym znaczeniu strategicznym, wyjścia z Zatoki Perskiej, którym transportowana jest ropa z Bliskiego Wschodu. W 1993 r. rząd Pakistanu oficjalnie przedstawił plan budowy w Gwadarze dużego portu mogącego przyjmować statki o największym zanurzeniu. Jednocześnie planowano połączyć port z głównymi szlakami komunikacyjnymi, tak drogowymi, jak i kolejowymi, kraju.

---

³⁶ S. Guha, *China is threat to global good*, http://www.upiasia.com/Security/2009/05/11/china_is_a_threat_to_global_good/5754/ (dostęp 16.02.2013).

³⁷ H. Sud, *Sojusz Chiny – Pakistan przeciw Indiom*, http://www.stosunkimiedzynarodowe.info/arttykul,223,Sojusz_Chiny-Pakistan_przeciw_Indiom (dostęp 16.02.2013).

W 2001 roku ChRL zawarła z Pakistanem wstępne porozumienie o budowie portu, ale dopiero militarna obecność USA w Afganistanie, przyczyniła się do podpisania ostatecznych umów w marcu 2002 roku i rozpoczęciu prac³⁸. Chiny zdecydowały, że poniosą około 80% kosztów budowy portu. Ponad 500 chińskich robotników pracowało nad projektem, aby jak najszybciej zakończyć konfigurację portów. Pierwszy etap budowy został zamknięty w marcu 2007 roku. W okresie pięciu lat wykonano szereg istotnych przedsięwzięć. I tak w latach 2002–2004 *Pakistan National Highway Authority* (NHA) zbudował drogę ekspresową *Makran Coastal Highway* długości 653 km łączącą Gwadar z Karaczi i dalej z resztą autostrad krajowych Pakistanu. W 2004 roku NHA przystąpił do kolejnej inwestycji, budowy autostrady M-8 o długości 820 km, która połączyła Gwadar z Ratozero w prowincji Sindh i dalej z siecią pakistańskich autostrad. W 2003 roku powołano spółkę zarządzającą zespołem portowym, która w 2006 roku przedstawiła 50-letni Plan Rozwoju i Funkcjonowania Portu Gwadar. W 2007 roku Urząd Lotnictwa Cywilnego Pakistanu rozpoczął budowę w Gwadarze nowoczesnego lotniska międzynarodowego.

Całkowity koszt budowy portu, która ruszyła w marcu 2007 roku, został wyceniony na 1,16 mld USD. Na pierwszy etap rząd Chin przeznaczył 248 mln USD, drugi etap zakłada budowę terminali i całej infrastruktury związanej z magazynowaniem zapasów ropy naftowej³⁹. Poza portem i siecią dróg, Chińczycy przewidują wybudowanie w Gwadar: rafinerii, kopalni miedzi i cynku. Dzięki tej inwestycji Gwadar może stać się jednym z najważniejszych portów przeładunkowych na świecie. Powołując się na dane, jakie przedstawił rząd pakistański, łączna kwota, jakie chińskie przedsiębiorstwa zainwestują w prowincji Beludżystan, wyniesie 15 mld USD⁴⁰.

Od 2013 roku Portem Gwadar zarządza państwowy koncern *China Overseas Port Holdings Limited*. Chińczycy traktują tę inwestycję priorytetowo. Sześćdziesiąt procent ropy naftowej importowanej do Chin pochodzi z Zatoki Perskiej. Dotychczas była przewożona na statkach na odległość

---

³⁸ S. Ramachandran, *China's pearl in Pakistan's water*, http://www.atimes.com/atimes/South_Asia/GC04Df06.html (dostęp 23.02.2013).

³⁹ Z. Haider, *Beluchis, Beijing and Pakistan's Gwadar Port*, „Georgetown Journal of International Affairs”, zima–wiosna 2005, s. 95–103.

⁴⁰ M. Atal, *China's Pakistan Corridor*, „Forbes Asia Magazine” z 10.05.2010 r.; S. Fazle-Haider, *China calls halt to Gwadar refinery*, „Asia Times”, 14.08.2009; H. Sud, op.cit.

ponad 16 000 km. Zanim ropa dotarła do portu w Szanghaju jej transporty były narażone na ataki piratów w Cieśninie Malakka, złą pogodę, potencjalne niebezpieczeństwa ze strony politycznych nieprzyjaciół i inne ryzyka, z kosztami na czele. Port Gwadar zmniejszy dystans transportu do zaledwie 2500 km.

Nie bez znaczenia jest również fakt, że Gwadar wpisuje się w chińską strategię bezpieczeństwa, w ramach której, aspirując w przyszłości do miana nowoczesnej potęgi militarnej, Chiny zaczynają w newralgicznych punktach świata budować własne bazy morskie. Port w Gwadarze stał się chińskim przyczółkiem na Oceanie Indyjskim i przeciwwagą dla położonej niedaleko amerykańskiej bazy Diego Garcia. Już we wstępnej fazie budowy portu w Gwadarze zainstalowano tam chińskie urządzenia podsłuchowe, a obecnie jest on przystosowany do przyjmowania chińskich łodzi podwodnych i obsługi innych okrętów wojennych⁴¹.

80% importowanej przez ChRL ropy, głównie z Bliskiego Wschodu, Ameryki Południowej i Afryki, przepływa przez liczącą 937 km długości Cieśninę Malakka, oddzielającą Półwysep Malajski od Sumatry. Jest to wąski i dość płytki akwen, na którym dochodzi do częstych kolizji tankowców. Dodatkowo, cieśnina dzięki licznym małym zatokom jest idealnym miejscem dla piratów. Powyższe stwarza konieczność szukania przez ChRL alternatywnych dróg transportu surowców energetycznych. Jednym z przyjętych rozwiązań jest projekt budowy rurociągu z Birmy do południowo-zachodnich Chin.

Pierwsze rozmowy na temat rurociągów odbyły się z inicjatywy władz w Pekinie w 2004 r. Po uzgodnieniach, budowę ropociągu i gazociągu z birmańskiego portu Sittwe (inna nazwa Kyaukphyu), położonego w Zatoce Bengalskiej, do chińskiej prowincji Junnan rozpoczęto w 2009 r. Koszt budowy gazociągu wycenia się na 1,05 mld USD, a ropociągu na 1,5 mld USD⁴². Ze strony chińskiej operatorem jest CNPC, która posiada pakiet większościowy (51%), a ze strony birmańskiej konsorcjum *Myanmar Oil & Gas Enterprise*. Ropociąg będzie liczył 771 km długości i połączy wspo-

---

⁴¹ M. Szczurowski, *Polityka obronna Chińskiej Republiki Ludowej*, [w:] *Chińska polityka zagraniczna i jej uwarunkowania*, red. J. Marszałek-Kawa, Toruń 2008, s. 214.

⁴² <http://www.chinastakes.com/2008/11/myanmar-china-pipeline-to-start-construction-in-2009.html> (dostęp 23.02.2013).

mniany port Sittwe, gdzie powstaje olbrzymi terminal dla kontenerowców, z Kunming. Z kolei planowana długość gazociągu ma wynieść 2806 km, a przepustowość 12 mld kubików rocznie. Połączy on podmorskie złożę gazu Shwe, które, zgodnie z podpisaną umową, przez 30 lat będzie eksploatować CNPC, również z Kunming. W Kunming Chińczycy gdzie w przyszłości ma zostać włączony w sieć wewnętrznych gazociągów do Kuejczou i Guangxi⁴³.

Nowe rurociągi znacząco skrócą czas i koszty dostaw surowców z Afryki i Bliskiego Wschodu. Dzięki inwestycji statki nie będą musiały przepływać przez Cieśninę Malakka, co pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa i ciągłości dostaw do Chin⁴⁴.

W konkluzji uznać należy, że strategia ChRL w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, zaplanowana na okres transformacji i wzrostu gospodarczego opiera się na zasadach pokojowego współistnienia w świecie. W kontaktach ekonomicznych z innymi krajami, Chińczycy promują dialog oparty na osiągnięciu obopólnych korzyści. Jednocześnie są niezwykle konsekwentni, a czasami wręcz bezwzględni w realizacji zakładanych celów strategicznych.

---

⁴³ http://en.wikipedia.org/wiki/Sino-Burma_pipelines (dostęp 21.02.2013); http://www.monstersandcritics.com/news/business/news/article_1295080.php/Construction_on_China-Myanmar_pipeline_likely_to_start_this_year (dostęp 23.02.2013).

⁴⁴ R. Burda, *Budowa rurociągów z Birmy do Chin*, <http://inzynieria.com/cat/17/art/13283/budowa-rurociagow-z-birmy-do-chin-> (dostęp 21.02.2013).